

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Avaldamismärge:

Riigikogu
seadus
algtekst
RT I 1999, 82, 755

Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus [terviktekst muudatustega kuni 30.09.99]

Vastu võetud 02.06.1993
RT I 1993, 37, 558
ja jõustunud vastavalt §-le 67.

Terviktekst

KOHALIKU OMAVALITSUSE KORRALDUSESEADUS

Muudetud järgmiste seadustega (vastuvõtmise aeg, avaldamine Riigi Teatajas, jõustumise aeg):

9.02.1994 (RT I 1994, 12, 200) 11.03.1994
8.03.1994 (RT I 1994, 19, 340) 29.03.1994
11.10.1994 (RT I 1994, 72, 1263) 10.11.1994
23.11.1994 (RT I 1994, 84, 1475) 12.12.1994
25.01.1995 (RT I 1995, 16, 228) 1.01.1996
9.02.1995 (RT I 1995, 17, 237) 10.03.1995
15.02.1995 (RT I 1995, 26–28, 355) 1.09.1995
21.02.1995 (RT I 1995, 23, 334) 1.04.1995
14.06.1995 (RT I 1995, 59, 1006) 22.07.1995
20.12.1995 (RT I 1995, 97, 1664) 1.01.1996
30.04.1996 (RT I 1996, 36, 738) 7.06.1996
16.05.1996 (RT I 1996, 37, 739) 8.06.1996
28.05.1996 (RT I 1996, 40, 773) 8.06.1996
12.06.1996 (RT I 1996, 48, 942) 19.07.1996
11.12.1996 (RT I 1996, 89, 1591) 6.01.1997
29.01.1997 (RT I 1997, 13, 210) 2.03.1997
25.03.1997 (RT I 1997, 29, 449) 25.04.1997
26.03.1997 (RT I 1997, 29, 450) 25.04.1997
10.09.1997 (RT I 1997, 69, 1113) 4.10.1997
25.02.1998 (RT I 1998, 28, 356) 30.03.1998
16.06.1998 (RT I 1998, 61, 984) 16.07.1998
17.06.1998 (RT I 1998, 59, 941) 10.07.1998
20.01.1999 (RT I 1999, 10, 155) 1.03.1999
17.02.1999 (RT I 1999, 27, 392) 1.04.1999
22.02.1999 (RT I 1999, 29, 401) 28.03.1999
30.09.1999 (RT I 1999, 75, 705) 15.10.1999

Muudatusi sisaldava paragrahvi lõpus sulgudes on viide seadus(t)ele (vastuvõtmise kuupäev), millega kehtestati praegune sõnastus. Terviktekst avaldatakse 30. septembri 1999. a seaduse § 25 alusel.

I peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Seaduse eesmärk

Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus määrab kindlaks kohaliku omavalitsuse ülesanded, vastutuse ja korralduse ning omavalitsusüksuste suhted omavahel ja riigorganitega.

§ 2. Kohaliku omavalitsuse mõiste

(1) Kohalik omavalitsus on põhiseaduses sätestatud omavalitsusüksuse – vallavõi linna – demokraatlikult moodustatud võimuorganite õigus, võime ja kohustus seaduste alusel iseseisvalt korraldada ja juhtida kohalikku elu, lähtudes valla- või linnaelanike õigustatud vajadustest ja huvidest ning arvestades valla või linna arengu iseärasusi.

(2) Kohalik omavalitsus:

- 1) rajaneb riigi territooriumi haldusjaotusel;
- 2) teostub demokraatlikult moodustatud esindus- ja võimuorganite kaudu, samutikohaliku elu küsimustes rahvaküsitluse või rahvaalgatuse teel. [30.09.1999]

§ 3. Kohaliku omavalitsuse põhimõtted

Kohalik omavalitsus rajaneb järgmistel põhimõtetel:

- 1) kohaliku elu küsimuste iseseisev ja lõplik otsustamine ja korraldamine;
- 2) igapäevaste seaduslike õiguste ja vabaduste kohustuslik tagamine vallas ja linnas;
- 3) seaduste järgimine oma ülesannete ja kohustuste täitmisel;
- 4) valla- ja linnaelanike õigus osaleda kohaliku omavalitsuse teostamisel;
- 5) vastutus oma ülesannete täitmise eest;
- 6) tegevuse avalikkus;
- 7) avalike teenuste osutamine soodsaimatel tingimustel.

§ 4. Omavalitsusorganid

Omavalitsusorganid on:

- 1) volikogu – kohaliku omavalitsusüksuse esinduskogu, mis valitakse valla või linna hääleõiguslike elanike poolt kohaliku omavalitsuse volikogu valimiseseaduse alusel;
- 2) valitsus – volikogu poolt moodustatav täitevorgan.

§ 5. Valla ja linna eelarve ning õigus kehtestada makse ja pannapeale koormisi

- (1) Vallal ja linnal on käesolevast seadusest ja eelarve- ning maksuseadustest lähtuv iseseisev eelarve.
- (2) Volikogul on seaduse alusel õigus kehtestada makse ja panna pealekoormisi.

§ 6. Omavalitsusüksuse ülesanded ja pädevus

- (1) Omavalitsusüksuse ülesandeks on korraldada antud vallas või linnassotsiaallabi ja -teenuseid, vanurite hoolekannet, noorsootööd, elamu- ja kommunaalmajandust, veevarustust ja kanalisatsiooni, heakorda, territoriaalplaneerimist, valla- või linnasisest ühistransporti ning valla teede ja linnatänavatekorrashoidu, juhul kui need ülesanded ei ole seadusega antud kellegi teisetäita.
- (2) Omavalitsusüksuse ülesandeks on korraldada antud vallas või linnaskoolieelsete lasteasutuste, põhikoolide, gümnaasiumide ja huvialakoolide, raamatukogude, rahvamajade, muuseumide, spordibaaside, turva- ja hooldekodude, tervishoiuasutuste ning teiste kohalike asutuste ülalpidamist, juhul kui need on omavalitsusüksuse omanduses. Nimetatud asutuste osas võidakse seadusega ettenäha teatud kulude katmist kas riigieelarvest või muudest allikatest.
- (3) Lisaks käesoleva paragrahvi 1. ja 2. lõikes sätestatud ülesannetele otsustab ja korraldab omavalitsusüksus neid kohaliku elu küsimusi:
  - 1) mis on talle pandud teiste seadustega;
  - 2) mis ei ole seadusega antud kellegi teise otsustada ja korraldada.
- (4) Omavalitsusüksus täidab riiklikke kohustusi:
  - 1) mis on talle pandud seadusega;
  - 2) mis tulenevad selleks volitatud riigigorgani ja antud volikogu vahelistest lepingust.
- (5) Käesoleva paragrahvi 4. lõike punkti 1 alusel kohalikule omavalitsusele pandud kohustustega seotud kulud kaetakse riigieelarvest. [9.02.1994; 17.02.1999]

§ 7. Volikogu ja valitsuse õigusaktid

- (1) Volikogul ja valitsusel on õigus anda üldaktidena määrusi.
- (2) Volikogul on õigus üksikaktidena vastu võtta otsuseid, valitsusel andakorraldusi.
- (3) Volikogu ja valitsuse õigusaktid kehtivad antud omavalitsusüksuse haldusterritooriumil.

§ 8. Valla ja linna põhimäärus

Valla või linna põhimäärus on õigusakt, milles sätestatakse antud valla või linna omavalitsusorganite, nende komisjonide ning valla või linna ametiasutustemoodustamise kord, õigused, kohustused ja töökord.

§ 9. Arengukava

Valla või linna arengukava on dokument, mis sisaldab antud omavalitsusüksuse majandusliku ja sotsiaalse olukorra ning keskkonnaseisundi analüüsi, pikemaajalise tegevuse kavandamise ning edasise arengu suundi ja eelistusi. [30.09.1999]

§ 10. Vald ja linn avalik-õigusliku isikuna

(1) Nii vald kui ka linn on avalik-õiguslik isik, keda esindavad seaduste ja omavalitsusüksuse põhimääruse alusel ning kehtestatud korras oma pädevusepiires volikogu, volikogu esimees, valla- või linnavalitsus ning vallavanem või linnapea.

(2) Vallal ja linnal on avalik-õigusliku isikuna iseseisev eelarve, arveldusarve pangas ja oma sümboolika.

§ 11 [kehtetu – 23.11.1994]

§ 12. Omavalitsusüksuste õigus moodustada liite ja ühisasutusi

Omavalitsusüksustel on õigus moodustada teiste omavalitsusüksustega liite ja ühisasutusi õigusaktides sätestatud alustel ja korras.

§ 13. Omavalitsusüksuse õigus osaleda rahvusvahelistes organisatsioonides

(1) Omavalitsusüksusel on õigus astuda vastavate rahvusvaheliste organisatsioonide liikmeks või arendada nendega koostööd.

(2) Suhetes rahvusvaheliste organisatsioonidega esindab omavalitsusüksustema volikogu või viimase poolt määratud esindus.

§ 14. Omavalitsusüksuse vapp ja lipp

(1) Omavalitsusüksusel võivad olla oma vapp ja lipp, mis kuuluvad kooskõlastamisele, kinnitamisele ja registreerimisele vastavalt seadusele.

(2) Vapi ja lipu kasutamine sätestatakse seadusega ning valla või linnapõhimäärusega.

(3) Omavalitsusüksuse lipp ei tohi normaalmõõtmetelt olla suurem riigilipust.

§ 15. Omavalitsusüksuse õiguste kaitse

(1) Omavalitsusüksust likvideerida või selle piire või nime muuta ei tohi ilma antud valla või linna volikogu arvamust ära kuulamata.

(2) Volikogul on õigus antud omavalitsusüksuse territooriumil korraldada olulistes küsimustes elanike küsitlusi.

(3) Omavalitsusüksusel on oma seaduslike õiguste kaitseks või vaidlustelahendamiseks õigus pöörduda kohtusse.

II peatükk VOLIKOGU

§ 16. Volikogu moodustamine

(1) Volikogu valitakse kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse alusel üldistel, ühetaolistel ja otsestel valimistel kolmeks aastaks, kusjuures hääletamine on salajane.

(2) Volikogu liikmete arvu määrab volikogu eelmine koosseis.

(3) Volikogus peab olema vähemalt 7 liiget. Liikmete arv määratakse valla- või linnaelanike arvust lähtudes valimiste aasta 1. jaanuari seisuga järgmiselt:

- 1) üle 2000 elaniku, vähemalt 13-liikmeline volikogu;
- 2) üle 5000 elaniku, vähemalt 17-liikmeline volikogu;
- 3) üle 10 000 elaniku, vähemalt 21-liikmeline volikogu;
- 4) üle 50 000 elaniku, vähemalt 31-liikmeline volikogu.

(3¹) Kui valimised toimuvad kohaliku omavalitsuse üksuste ühinemise tõttu, määratakse valitava volikogu liikmete arv ühinemisel moodustatud valla või linna elanike arvust lähtuvalt.

(4) Volikogu uue koosseisu ja tema liikmete volitused algavad ning volikogueelmise koosseisu ja tema liikmete volitused lõpevad valimistulemusteväljakuulutamise päevast. [25.02.1998]

§ 17. Volikogu liige

(1) Volikogu liige on isik, kes on osutunud valituks vastavalt kohalikuomavalitsuse volikogu valimise seadusele (RT I 1996, 37, 739; 1999,60, 618).

(2) Volikogu liige juhindub seadusest, valla või linna õigusaktidest ningvalla- või linnaelanike vajadustest ja huvidest.

(3) Volikogul on õigus maksta oma liikmetele hüvitust volikogu ülesannetäitmisel tehtud kulutuste ning põhitöökohal saamata jäänud töötasu eestvolikogu kehtestatud määras ja korras.

(4) Volikogu esimehe või ühe volikogu aseesimehe ametikoht võib volikoguotsusel olla palgaline.

(5) Volikogu liige ei tohi osa võtta volikogu sellise üksikakti arutamisestja otsustamisest, mille suhtes on tal huvide konflikt vastavalkorruptsioonivastase seaduse (RT I 1999, 16, 276) § 25 lõikele 1.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud juhul on volikogu liigekohustatud enne küsimuse arutelu algust tegema avalduse enda mitteosalemisekohta antud päevakorrapunkti arutamisel. Vastav märge fikseeritakse volikoguistungi protokollis. Küsimuste arutamiseks ja otsustamiseks vajalik kvoorum on selle volikogu liikme võrra väiksem.

(7) Volikogu liige on kohustatud esitama majanduslike huvide deklaratsioonikorruptsioonivastases seaduses sätestatud korras. [30.09.1999]

§ 18. Volikogu liikme volituste ennetähtaegne lõppemine

(1) Volikogu liikme volitused lõpevad enne tähtaega seoses:

- 1) volikogu tegutsemisvõimetusega;
- 2) tagasiastumisega;
- 3) väljalangemisega Eesti hääleõiguslike kodanike riiklikust registrist antudvallas või linnas;
- 4) nimetamisega kohtunikuks;
- 5) tahtliku kuriteo eest süüdimõistva kohtuotsuse jõustumisega;
- 6) jõustunud kohtuotsusega, millega tühistati valla või linna valimiskomisjoniotsus tema registreerimise kohta volikogu liikmeks;
- 7) teovõimetuks tunnistamisega;
- 8) surmaga.

(2) Valla- või linnasekretär saadab hiljemalt kolme tööpäeva jooksulkäesoleva paragrahvi 1. lõike punktis 1 sätestatud asjaolude teatavakssaamisest vastava teate valla või linna valimiskomisjonile.

(3) Käesoleva paragrahvi 1. lõike punktis 2 sätestatud juhulesitab volikogu liige vastava avalduse valla- või linnasekretärile, kes saadabselle hiljemalt kolme tööpäeva jooksul kättesaamisest arvates volikogule.

(4) Valla- või linnasekretär saadab hiljemalt kolme tööpäeva jooksulkäesoleva paragrahvi 1. lõike punktides 3, 4 ja 8 sätestatudasjaolude teatavaks saamisest vastava teate volikogule.

(5) Käesoleva paragrahvi 1. lõike punktides 5–7 sätestatudjuhtudel saadab valla- või linnasekretär vastava kohtuotsuse hiljemalt kolmetööpäeva jooksul selle kättesaamisest arvates volikogule. [30.09.1999]

§ 19. Volikogu liikme volituste peatumine

(1) Volikogu liikme volituste peatumine tähendab volikogu liikme ajutistvabanemist volikogu liikme ülesannete täitmisest.

(2) Volikogu liikme volitused peatuvad:

- 1) valimisega Vabariigi Presidendiks, nimetamisega Vabariigi Valitsuseliikmeks, riigisekretärriks, riigikontrolõriks, õiguskantsleriks võimaavanemaks;
- 2) nimetamisega prokuröriks;
- 3) valimisega vallavanemaks või linnapeaks, kinnitamisega valla- või linnavalitsuse liikmeks;
- 4) nimetamisega valla- või linnaametnikuks;
- 5) asumisega tegevteenistusse kaitseväes või sellega võrdsustatud teenistuses;
- 6) tema suhtes tõkendina vahi alla võtmise kohaldamisega üle kolme kuu;
- 7) tööülesannete, õpingute tõttu või muul põhjusel, mis takistab volikogu istungitelosalemist vähemalt kolme järjestikuse kuu ulatuses.

(3) Käesoleva paragrahvi 2. lõike punktis 3 sätestatud piirang eikehti volikogu uude koosseisu valitud eelmise koosseisu vallavanema, linnapeaja valitsuse liikmete suhtes, kes on esitanud lahkumispalve, kuid jätkavad omategevust kuni volikogu poolt uue valitsuse kinnitamiseni.

(4) Käesoleva paragrahvi 2. lõike punktides 1 ja 2sätestatud asjaolusid kinnitava dokumendi saamisel, kuid mitte hiljem kui kolmetööpäeva jooksul pärast Riigi Teatajas avaldamist saadab valla- või linnasekretär vastava teate volikogule.

(5) Käesoleva paragrahvi 2. lõike punktis 4 sätestatud juhul saadab valla- või linnasekretär hiljemalt kolme tööpäeva jooksul pärast vastavakorralduse vastuvõtmist selle volikogule.

(6) Käesoleva paragrahvi 2. lõike punktides 5 ja 7 sätestatud juhtudel saadab valla- või linnasekretär vastava avalduse hiljemalt kolmetööpäeva jooksul volikogule.

(7) Käesoleva paragrahvi 2. lõike punktis 6 sätestatud juhul saadab valla- või linnasekretär hiljemalt kolme tööpäeva jooksul pärast vastava kohtumäärusekättesaamist selle volikogule. [30.09.1999]

§ 20. Volikogu asendusliige

(1) Käesoleva seaduse §-des 18 ja 19 sätestatud juhtudel astub volikoguliikme asemele volikogu asendusliige.

(2) Valla või linna valimiskomisjon registreerib volikogu asendusliikmed, lähtudes kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse § 396. või 12. lõikes sätestatud põhimõtetest, ja saadab nendenimekirja volikogu esimehele.

(3) Asendusliige on esimene sama erakonna või valimisliidu valimata jäänud kandidaat, kes kandideeris samas valimisringkonnas, milles kandideeris asendatav volikogu liige. Kui esimene valimata jäänud kandidaat loobub, on asendusliikmeks järgmine sama erakonna või valimisliidu samas valimisringkonnas valimata jäänud kandidaat. Kui kaks või enam sama erakonna või valimisliidukandidaati said valimistel võrdselt hääli, saab asendusliikmeks valimisringkonna kandideerijate nimekirjas tagapool olnud isik.

(4) Kui asendatav volikogu liige kandideeris üksikkandidaadina või kuiselles valimisringkonnas samal erakonnal või valimisliidul rohkemasendusliikmeid ei ole, saab volikogu liikmeks asendusliige, kes on määratud erakondade ja valimisliitude vahel jaotatud lisamandaadi alusel, mille on registreerinud valla või linna valimiskomisjon.

(5) Kui valimisringkonna kandideerijate nimekirjas on ainult üksikkandidaadid, on asendusliikmeteks samas valimisringkonnas valimata jäänud üksikkandidaadid. Kui esimene valimata jäänud üksikkandidaat astub tagasi, on asendusliikmeks järgmine valimata jäänud üksikkandidaat.

(6) Volikogu liikme volitused peatuvad või lõpevad ning asendusliikme volitused volikogu liikmena algavad volikogu, valla või linna valimiskomisjoni otsuse jõustumise hetkest.

(7) Volikogu liikme volituste taastumisel lõpevad selle asendusliikme volitused, kes on viimasena määratud asendama volikogu liiget selle valimisringkonnas sama erakonna või valimisliidu kandidaatide hulgast. Volikoguliikme volitused taastuvad ja asendusliikme volitused lõpevad volikogu otsuse jõustumise hetkest.

(8) Valla või linna valimiskomisjoni otsused saadab valla või linnavalimiskomisjon valla- või linnasekretärile.

(9) Kui kohaliku omavalitsuse volikogu liikmete arv langeb käesoleva seaduse § 45 5. lõikes osutatud tegutsemiseks vajaliku miinimumini või allaselle, korraldatakse volikogu koosseisu puudu olevate liikmete valimiseks täiendavad valimised. [30.09.1999]

§ 21 [kehtetu – 16.05.1996]

§ 22. Volikogu pädevus

(1) Volikogu ainupädevusse kuulub järgmiste küsimuste otsustamine:

- 1) valla- või linnaeelarve vastuvõtmine ja muutmine ning selle täitmise aruandekinnitamine ning audiitori määramine;
- 2) kohalike maksude kehtestamine, muutmine ja kehtetuks tunnistamine;
- 3) valla või linna eelarvesse laekuvate kohalike maksude puhul soodustuste andmise korra kehtestamine;
- 4) koormiste määramine;
- 5) toetuste andmise ja valla või linna eelarvest finantseeritavate teenuste osutamise korra kehtestamine;
- 6) valla- või linnavara valitsemise, kasutamise ja käsutamise korrakehtestamine;
- 7) valla või linna arengukava vastuvõtmine ja muutmine;
- 8) laenude ja teiste varaliste kohustuste võtmine;
- 9) valla või linna põhimääruse kinnitamine, muutmine ja kehtetuks tunnistamine;
- 10) taotluse esitamine või arvamus andmine valla või linna piiride või vallavõi linna nime muutmiseks ning sellega seotud varaliste või muude vaidlustelahendamiseks;
- 11) osavalla ja linnaosa moodustamine ja lõpetamine, tema pädevuse kindlaksmääramine ja põhimääruse kinnitamine;
- 12) volikogu järgmise koosseisu liikmete arvu määramine;
- 13) valimisringkondade arvu, piiride ja ühte numeratsiooni ning igas valimisringkonnas mandaatide arvu määramine, valla või linna valimiskomisjoni ja osakonnakomisjoni moodustamine;
- 14) volikogu esimehe, aseesimehe või aseesimeeste valimine;

- 15) vallavanema või linnapea valimine ja ametist vabastamine;
- 16) valitsuse liikmete arvu ja valitsuse struktuuri kinnitamine;
- 17) valitsuse liikmete kinnitamine ja nende vabastamine valitsuse liikmetekohustustest ning palgaliste valitsusliikmete ametisse nimetamine ja ametistvabastamine;
- 18) umbusalduse avaldamine volikogu esimehele, volikogu aseesimehele, volikogukomisjoni esimehele, volikogu komisjoni aseesimehele, revisjonikomisjoniliikmele, valitsusele, vallavanemale või linnapeale või valitsuse liikmele;
- 19) vallavanemale või linnapeale ja palgalistele valitsusliikmetele töötasumääramine ning teistele valitsusliikmetele hüvituse maksmise otsustamine jäselle suuruse määramine;
- 20) volikogu komisjonide moodustamine ja tegevuse lõpetamine, nende esimeeste ja aseesimeeste valimine volikogu liikmete hulgast ja komisjonide koosseisukinnitamine;
- 21) volikogu esimehele või ühele aseesimehele töötasu või hüvituse määramine või aseesimeestele hüvituse määramine;
- 22) volikogu liikmetele volikogu ülesannete täitmisel tehtud kulutuste ning volikogu tööst osavõtu eest hüvituse suuruse ja maksmise korra kehtestamine;
- 23) valla või linna esindamise korra kehtestamine;
- 24) valla või linna poolt äriühingu ja sihtasutuse asutamine, lõpetamine ning põhikirja kinnitamine ja muutmine;
- 25) valla või linna osalemise otsustamine äriühingus, sihtasutuses, mittetulundusühingus ning nendes osalemise lõpetamise otsustamine;
- 26) kohtukaasistujate valimine;
- 27) Vabariigi Presidendi valimiskogusse volikogu esindaja või esindajate valimine;
- 28) maavanema kandidatuuri kooskõlastamiseks volikogu esindaja valimine;
- 29) valla või linna ehitismääruse kinnitamine, muutmine ja tühistamine;
- 30) kinnisasja sundvõõrandamise taotluse esitamine;
- 31) üldplaneeringu algatamine, kehtestamine ja tühistamine;
- 32) üldplaneeringu projekti vastuvõtmine ja avaliku väljapanekuväljakuulutamine;
- 33) detailplaneeringu kehtestamine ja tühistamine;
- 34) valla või linna ametiasutuse ja valla või linna ametiasutuse hallatava asutuse moodustamine, ümberkorraldamine ja tegevuse lõpetamine ning ametiasutuse põhimääruse kinnitamine;
- 35) valla- või linnaametnikele sotsiaalsete garantiide kehtestamine;
- 36) valla või linna ametiasutuste struktuuri ja teenistujate koosseisu ning palgamäärade ja palgatingimuste kinnitamine;
- 37) muud seadusega volikogu ainupädevusse antud küsimused.

(2) Seadusega kohaliku omavalitsuse, kohaliku omavalitsusüksuse või kohaliku omavalitsusorgani pädevusse antud küsimusi otsustab kohaliku omavalitsuse volikogu, kes võib delegeerida nende küsimuste lahendamise valitsusele.

(3) Kohaliku omavalitsuse volikogu võib delegeerida valla- või linnavalitsusele muudatuste tegemise aasta jooksul ametiasutuste struktuuris jateenistujate koosseisus volikogu poolt kinnitatud teenistujate üldarvu jalgafondi piires. [30.09.1999]

§ 23. Volikogu õigusaktidele esitatavad nõuded ja õigusaktide jõustumine

(1) Volikogu õigusaktid avalikustatakse valla või linna põhimääruses sätestatud korras. Kui valla või linna põhimääruses ei ole sätestatud teisiti, loetakse volikogu määrus avalikustatuks pärast tema väljapanekut valla- või linnakantseleis. Volikogu määrused jõustuvad kolmandal päeval pärast nende avalikustamist, kui õigusaktis eneses ei ole sätestatud hilisemat jõustumisetahtaega.

(2) Määruses ei saa kehtestada tagasiulatuvalt sätteid, mis toovad kaasaisikute kohustuste ja vastutuse suurenemise.

(3) Volikogu otsused jõustuvad neis sätestatud tähtajal ning need tuleb saata täitjatele ja asjaosalistele.

(4) Volikogu määrustele ja otsustele kirjutab alla volikogu esimees või temaasendaja.

(5) Volikogu määrused ja otsused ning istungite protokollid peavad olemaseaduses ja valla või linna põhimääruses sätestatud korras kättesaadavaks isikutele.

(6) Üldist tähtsust omavad volikogu määrused saadetakse Riigikantseleile avaldamiseks kinnitatud ära kirjana nii paberandjal kui elektroonilisel kujul Riigikantselei poolt antud tehniliste juhiste kohaselt nädala jooksul pärast aktile allakirjutamist.

(7) Volikogu määrused ja otsused ning istungite protokollid vormistatakse ja avalikustatakse eesti keeles. Omavalitsusüksustes, mille püsielanike enamikukeel ei ole eesti keel, võidakse volikogu istungite protokollid vormistada selle omavalitsusüksuse püsielanike enamiku moodustava vähemusrahvuse keeles, kuid neile peab olema lisatud eestikeelne tõlge. [30.09.1999]

§ 24. Õigusaktide täitmise kontroll

Seaduste ja volikogu määruste ning otsuste ja valla- või linnavalitsuse määruste ning korralduste täitmist kontrollivad seaduses ja valla või linnapõhimääruses sätestatud korras volikogu ja valitsus.

§ 25. Tööandja kohustus volikogu liikme ees

Tööandja on kohustatud võimaldama volikogu liikmel osa võtta volikoguistungitest ja tema komisjonide koosolekutest ning täita volikogu antud ülesandeid.

§ 26. Volikogu liikme õigus saada teavet

Volikogu liikmel on õigus saada volikogu ja valitsuse õigusakte, dokumenteja muud teavet, välja arvatud andmed, mille väljastamine on seadusega keelatud.

III peatükk VALITSUS

§ 27. Vallavanema ja linnapea valimine

Vallavanema või linnapea valib volikogu käesolevas seaduses ja valla või linna põhimääruses sätestatud tingimustel ja korras kuni kolmeks aastaks.

§ 28. Vallavanema ja linnapea õigus moodustada valitsus

- (1) Vallavanemal või linnapeal on valituks osutumise päevast volitusmoodustada valitsus.
- (2) Valitsuse moodustamise üksikasjalik kord sätestatakse valla või linnapõhimääruses.
- (3) Seaduses ja valla või linna põhimääruses ettenähtud volitused saabvallavanem või linnapea valitsuse ametisse kinnitamise päevast.

§ 29. Valitsuse volituste tähtaeg

- (1) Valla- või linnavalitsus saab oma volitused volikogu poolt valitsuseametisse kinnitamise päevast.
- (2) Valitsus esitab lahkumispalve volikogu uue koosseisu esimesel istungil.
- (3) Pärast lahkumispalve esitamist täidab valla- või linnavalitsus omaülesandeid ja tema volitused kehtivad kuni uue valitsuse ametissekinnitamiseni.
- (4) [kehtetu – 30.09.1999]

§ 30. Valla- ja linnavalitsuse pädevus

- (1) Valla- või linnavalitsus:
  - 1) valmistab ette volikogus arutamisele tulevaid küsimusi, lähtudes valitsuseseisukohtadest või volikogu otsustest;
  - 2) lahendab ja korraldab kohaliku elu küsimusi, mis volikogu määruste võiotsustega või valla või linna põhimäärusega on pandud täitmiseks valitsusele;
  - 3) lahendab ja korraldab kohaliku elu küsimusi, mis ei kuulu volikoguainupädevusse;
  - 4) esindab avalik-õigusliku isikuna valda või linna kohtus.
- (2) Valitsus võib taotleda volikogu ees volikogu poolt vastuvõetud määrusevõi otsuse uuesti läbivaatamist.

§ 31. Valla- ja linnavalitsuse määrustele ning korraldusteleesitatavad nõuded ja nende jõustumine

- (1) Määrused ja korraldused peavad olema valla või linna põhimääruseskehtestatud korras avalikustatud enne nende jõustumist ja kättesaadavad kõigileisikutele.
- (2) Ei avalikustata andmeid, mille väljastamine on seadusega keelatud võimõeldud üksnes valla või linna ametiasutuse siseseks kasutamiseks.
- (3) Valla- ja linnavalitsuse määrused ja korraldused vormistatakse jaavalikustatakse eesti keeles.
- (4) Määrus jõustub kolmandal päeval pärast avalikustamist, kui määruseseneses ei ole sätestatud hilisemat tähtpäeva.
- (5) Valitsuse korraldused jõustuvad neis ettenähtud tähtajal ning need tulebasaata täitjatele ja teistele asjaosalistele.
- (6) Määrustele ja teistele valitsuse dokumentidele kirjutab alla vallavanemvõi linnapea ja valla- või linnasekretär. [20.01.1999]

§ 32. Õigusaktide algatamise õigus

- (1) Vähemalt ühel protsendil hääleõiguslikel valla- või linnaelanikel, kuid mitte vähem kui viiel hääleõiguslikul valla- või linnaelanikul on õigus tehakohaliku elu küsimustes valla- või linnavolikogu või -valitsuse õigusaktidevastuvõtmiseks, muutmiseks või tühistamiseks algatusi, mis võetakse arutusele hiljemalt kolme kuu jooksul.
- (2) Käesoleva paragrahvi 1. lõikes ettenähtud algatus esitatakse valla- või linnavalitsusele vastava eelnõuna, millele lisatakse allkirjadegavarustatud algatuse esitajate nimekiri. Kui algatatud küsimus kuulub volikogupädevusse, esitab valitsus selle ühe kuu jooksul volikogule lahendamiseks koosmapoolse seisukohaga.
- (3) Algatuse esitajate esindajal on õigus osaleda algatuse arutelusvolikogus või valitsuses.

§ 33. Muudatuste taotlemine volikogu ja valitsuse õigusaktides

- (1) Igaühel on õigus taotleda volikogult või valitsuselt nende pooltvastuvõetud õigusaktidesse muudatuste tegemist või nende tühistamist, kui nendega on seadusvastaselt kitsendatud tema õigusi.
- (2) Kui volikogu või valitsus jätab antud õigusakti muutmata võitühistamata, on taotlejal õigus pöörduda küsimuse lahendamiseks kohtusse.

§ 34. Munitsipaalomand

- (1) Munitsipaalomand on vallale või linnale kuuluv vara.
- (2) Oma vara valdamise, kasutamise ja käsutamise korra sätestab valla- või linnavolikogu vastavalt seadusele valla või linna põhimääruses.
- (3) Kohalik omavalitsus võib talle riigi poolt tasuta omandisse antud kinnisasja võõrandada juhul, kui kinnisasi ei ole enam vajalik või on muutunud kõlbmatuks kohaliku omavalitsusüksuse ülesannete täitmiseks. Riigi poolt tasuta antud kinnisasja võib võõrandada ainult kohaliku omavalitsuse volikogu poolt kehtestatud korras.
- (4) Kohalikul omavalitsusüksusel on ostueesõigus tema haldusterritooriumil asuva ehitise võõrandamisel eraõiguslike isikute poolt, kui seda ehitist on osaliselt või tervikuna enne võõrandamist vähemalt ühe aasta jooksul kasutatud haridus-, tervishoiu-, kultuuri- või kasvatusasutusena. Muus osas kohaldatakse ostueesõigusele asjaõigusseaduse (RT I 1993, 39, 590; 1999, 44, 509) sätteid. [29.01.1997]

§ 35. Majandustegevus ja osalemine juriidilistes isikutes

- (1) Vald või linn võib teenuste osutamiseks asutada valla või linna ametiasutusehallatavaid asutusi, mis ei ole juriidilised isikud, olla osanikuks või aktsionäriks valla või linna arengu seisukohast olulises äriühingus, samutiasutada sihtasutusi ja olla mittetulundusühingu liikmeks.
- (2) Valla või linna ametiasutuse hallatava asutuse asutamise ja selle tegevuse lõpetamise otsustab volikogu. Hallatava asutuse põhimäärusekinnitamine ja selle muutmine toimub volikogu poolt sätestatud korras. Vallavõi linna ametiasutus ja ametiasutuse hallatav asutus registreeritakse riigi jakohaliku omavalitsuse asutuste registris.
- (3) Sihtasutuse, mille ainuasutajaks on vald või linn, samuti osühingu või aktsiaseltsi, mille ainsaks osanikuks või aktsionäriks on vald või linn, asutamise, ühinemise, jagunemise ja ümberkujundamise ja lõpetamise otsustab ning põhikirja ja selle muudatused kinnitab kohaliku omavalitsuse volikogu. Sihtasutuse, osühingu või aktsiaseltsi nõukogu liikmed nimetab, samuti muidasutaja, osaniku või aktsionäri õigusi teostab valla- või linnavalitsus. Kuiosaühingul ei ole nõukogu, nimetab valla- või linnavalitsus osühingu juhatuse liikmed.
- (4) Kui sihtasutusel on mitu asutajat või kui äriühingus osaleb lisakslinnale või vallale ka teisi osanikke või aktsionäre, samuti kui vald või linn osaleb liikmena mittetulundusühingus, otsustab osalemise ja selle lõpetamise valla- või linnavolikogu. Muus osas teostab osaniku-, aktsionäri-, asutaja- või liikmeõigusi valla- või linnavalitsuse poolt nimetatud isik.
- (5) Vallal või linnal on õigus oma ülesannete täitmiseks sõlmida lepinguid. Lepingute sõlmimiseks volitatud isikud määratakse valla või linnapõhimäärusega. [12.06.1996; 17.06.1998; 30.09.1999]

§ 36. Maksud ja koormised

- (1) Kohalikud maksud ja maksumäärade muudatused kehtestatakse enne valla- või linnaeelarve või lisaeelarve vastuvõtmist või eelarve muutmist ja neid rakendatakse eelarveaasta algusest või koos lisaeelarve või eelarve muutmisega.

- (2) Koormis on kohustus (õ), mis seaduse alusel kehtestatakse volikogu määrusega füüsilistele või juriidilistele isikutele kohustuslike tööde tegemiseks valla või linna territooriumil kehtestatud heakorras kirjade täitmiseks.
- (3) Koormise võib kehtestada füüsilistele ja juriidilistele isikutele nende omandis või valduses oleva kinnistu või muu nende kasutuses oleva territooriumi ning sellega vahetult piirneva üldkasutatava territooriumi heakorra tagamiseks.
- (4) Koormise määramisel kehtestatakse koormise olemus, ulatus, täitmise tingimused ja kord.
- (5) Isik, kellel koormise täitmine lasub, võib oma arvel lasta selle täitmisel isikul. Isiku põhjendatud taotlusel on volikogul õigus lubada isikul koormise täitmise eest maksta raha, mida peab kasutama selle koormise täitmiseks. Koormise täitmiseks vajalike tööde maksumus määratakse koormise kehtestamisel.
- (6) Koormise täitmist kontrollib valla- või linnavalitsus vastavalt vallavõi linna põhimääruses kehtestatud korrale.
- (7) Koormist ei või asendada maksuga kohalikkude eelarvesse.
- (8) Koormisena ei või kehtestada trahve, teenustasusid, lõive ega muunimetusega rahalisi makse.
- (9) Koormis ei või olla lepingu objektiks. [9.02.1995]

§ 37. Arengukava vastuvõtmine ja muutmine

- (1) Vallal või linnal peab olema arengukava vähemalt kolmeks järgneva aasta jaoks. Kui vallal või linnal on kolmest aastast pikemaajalisi varalisikohustusi või neid kavandatakse pikemaks perioodiks, peab arengukava olemakavandatud selleks perioodiks.
- (2) Arengukava ja selle muutmise eelnõu avalikustatakse enne selle vastuvõtmist volikogus valla või linna põhimääruses sätestatud korras.
- (3) Hiljemalt iga aasta 1. oktoobriks vaatab volikogu läbi ja võtab vastuotsuse arengukava muutmise kohta.
- (4) Arengukava on aluseks:
1) valla- või linnaeelarve koostamisele;
2) investeringute kavandamisele ja nende jaoks rahaliste ja muude vahenditetaotlemisele, sõltumata nende allikast;
3) laenu võtmisele ja võlakirjade emiteerimisele eelarveaastast pikemaks perioodiks.
- (5) Valla või linna üldplaneering ja arengukava ei tohi olla vastuolus. [30.09.1999]

§ 38. Valla ja linna eelarve

- (1) Valla või linna iseseisev eelarve koosneb ühe eelarveaasta tuludest ja kuludest, mis kokku võttes viiakse tasakaalu.
- (2) Vallal või linnal on keelatud laenu andmine või tagamine. Laenu võib anda üksnes õppelaenuks linna- või vallaeelarves selleks otstarbeks ettenähtud summa piires.
- (3) Eelarve projekt, vastuvõetud eelarve ning eelarve muudatused ja eelarvetäitmise aruanne avaldatakse üldiseks teadmiseks valla- või linnaelanikele.
- (4) [kehtetu – 9.02.1995] [11.10.1994]

§ 39. Valla ja linna eelarve koostamine ja jõustumine

- (1) Valla või linna eelarve koostatakse seaduses sätestatud korras, arvestades valla või linna arengukava.
- (2) Eelarve või selle projekti muutmise ettepanekule, mis tingib nendes ettenähtud tulude vähendamise, kulude suurendamise või kulude ümberjaotamise, tuleb algalajal lisada rahalised arvestused, mis näitavad ära kulude katteks vajalikud tuluallikad.
- (3) Valla või linna eelarve jõustub seaduses ettenähtud tähtajast.

§ 39¹. Eelarve täitmise aruande kinnitamine

Lõige 1 jõustub 1.01.2001

(1) Volikogule kinnitamiseks esitatavale eelarve täitmise aruandele peabolema lisatud volikogu poolt määratud audiitori arvamus aruande kohta.

(2) Eelarve täitmise aruande kinnitab volikogu hiljemalt 1. juuniks, olles eelnevalt ära kuulanud revisjonikomisjoni vastava arvamus. Eelarve täitmise aruanne avalikustatakse valla või linna põhimääruses sätestatud korras. [30.09.1999]

VI peatükk TÖÖKORRALDUS

§ 40. Töövormid

Volikogu ja valitsuse töö vorm on istung. Volikogu ja valitsuse komisjonitöö vorm on koosolek.

§ 41. Asjaajamiskeel

(1) Omavalitsusorganite asjaajamiskeel on eesti keel. Igaühel on õiguspöörduda kohalike omavalitsuste ja nende ametiisikute poole eesti keeles jасаada eestikeelseid vastuseid.

(2) Võõrkeelte, sealhulgas vähemusrahvuste keelte kasutamise kohalikes omavalitsustes sätestab keeleteadus (RT I 1995, 23, 334; 1996, 37, 739; 40, 773; 1997, 69, 1110; 1998, 98/99, 1618; 1999, 1, 1; 16, 275). [21.02.1995]

§ 42. Volikogu esimees

Volikogu esimees:

- 1) korraldab volikogu tööd, kutsub kokku ja juhatab volikogu istungeid ning korraldab nende ettevalmistamist;
- 2) esindab omavalitsusüksust ja selle volikogu vastavalt seadusega, valla või linna põhimäärusega ning volikogu poolt antud pädevusele;
- 3) kirjutab alla volikogu poolt vastuvõetud määrustele ja teistele volikogudokumentidele;
- 4) täidab muid talle seaduse alusel ja valla või linna põhimäärusega pandud ülesandeid.

§ 43. Volikogu kokkukutsumine

(1) Volikogu korralise istungi kutsub kokku selle esimees või tema asendajavolikogu poolt kehtestatud korras.

(2) [kehtetu – 16.05.1996]

(3) Volikogu kokkukutsumisel tuleb kutses ära näidata arutusele tulevad küsimused ja kutse peab olema volikogu liikmetele teatavaks tehtud vähemalt neli päeva enne volikogu istungit.

(4) Volikogu esimees või tema asendaja kutsub volikogu kokku valla- või linnavalitsuse või vähemalt neljandiku volikogu koosseisu ettepanekul nendepoolt tõstatatud küsimuste arutamiseks.

§ 44. Küsimuste arutelu volikogus

(1) Volikogu tööd korraldab ja istungeid juhatab volikogu esimees või temaasendaja.

(2) Volikogu esimees korraldab vajadusel arutusele tulevate küsimuste ettevalmistamist volikogu poolt. Volikogu võib valitsusele anda ettevalmistamiseks volikogus arutusele tulevaid küsimusi.

(3) Esimest istungit juhatab kuni volikogu esimehe valimiseni valla või linna valimiskomisjoni esimees või tema asetäitja.

(4) Volikogu istungid on üldjuhul avalikud. Volikogu võib kuulutada istungi kinniseks, kui selle poolt hääletab vähemalt kaks korda enam volikogu liikmeid kui vastuvõeti kui arutatavat küsimust puudutavate andmete avalikustamine on seadusega keelatud või piiratud.

(5) Volikogu arutab istungi kutses märgitud ja volikogu poolt nõutavaskorras ettevalmistatud küsimusi.

(6) Volikogu istungist võivad sõnaõigusega osa võtta valla- või linnavalitsuse liikmed, samuti volikogu poolt istungile kutsutud isikud. Sõnaandmise otsustab istungi juhataja.

§ 45. Hääletamine volikogus

(1) Volikogu ainupädevusse kuuluvaid küsimusi otsustatakse hääletamise teel. Muudes küsimustes hääletatakse juhul, kui vähemalt üks volikogu liige sedanaab.

(2) Hääletamine volikogus on avalik.

- (3) Isikuvalimised otsustatakse salajasel hääletamisel.
- (4) Volikogu otsustused fikseerib istungi juhataja.
- (5) Volikogu otsustused tehakse poolthälte enamusega.

Käesoleva seaduse § 22 1. lõike punktides 2, 4, 6–10, 14, 15, 18 ja 24 ettenähtud küsimustes otsustustevastuvõtmiseks on vajalik volikogu koosseisu häälteenamus. [16.06.1998; 30.09.1999]

§ 46. Umbusaldusmenetlus volikogus

- (1) Vähemalt neljandik volikogu koosseisust võib algatada umbusalduseavaldamise volikogu esimehele, vallavanemale või linnapeale, mõnele valitsuseliikmele või volikogu komisjoni esimehele.
- (2) Umbusalduse avaldamine toob kaasa volikogu esimehe või volikogukomisjoni esimehe ametist vabastamise. Volikogu esimehele umbusalduseavaldamise korral täidab volikogu esimehe ülesandeid kuni uue esimehevalimiseni volikogu aseesimees või volikogu vanim liige.
- (3) Umbusalduse avaldamine on aluseks vallavanema või linnapea või valitsuseliikme töölt vabastamisele volikogu usalduse kaotamise tõttu.
- (4) Kui umbusalduse avaldamine ei leidnud volikogu istungil toetust, siis eisaa samale isikule kolme kuu jooksul samal põhjusel algatada uut umbusalduseavaldamist. [16.06.1998; 30.09.1999]

§ 47. Volikogu komisjonid

- (1) Volikogu võib moodustada nii alatisi kui ka ajutisi komisjone. Komisjonide esimehed tuleb valida volikogu liikmete hulgast. Teised komisjoniliikmed kinnitatakse komisjoni esimehe esildusel.
- (2) Volikogu komisjoni tegevuse alused ja kord sätestatakse valla või linnapõhimääruses.

§ 48. Revisjonikomisjon

- (1) Volikogu moodustab oma volituste ajaks valla- või linnavalitsustegevuse kontrollimiseks vähemalt kolmeliikmelise revisjonikomisjoni.
- (2) Revisjonikomisjoni esimees ja liikmed valitakse volikogu liikmetehulgast.
- (3) Revisjonikomisjon kontrollib valla või linna põhimääruses sätestatud korras:
  - 1) valla- või linnavalitsuse tegevuse vastavust volikogu määrustele ja otsustele;
  - 2) tulude tähtaegset sissenõudmist ja arvelevõtmist ning kulude vastavust vallavõi linna eelarvele;
  - 3) valla või linna ametiasutuste ja munitsipaalteenuste ning -asutusteraamatupidamise õigsust ja munitsipaalteenustesse paigutatud valla või linnavara kasutamise sihipärasust;
  - 4) valla või linna poolt sõlmitud lepingute täitmist;
  - 5) volikogude ülesandel valla- või linnavalitsuse ja nende ametiasutustegevuse seaduslikkust ja otstarbekust.
- (4) Avastatud puudustest ja nende kõrvaldamise ettepanekutest teatab revisjonikomisjon kirjalikult valla- või linnavalitsusele, kes võtab kümnepäeva jooksul pärast revisjoniakti saamist seisukoha, ning esitab selle koosaktiga volikogule.
- (5) Revisjonikomisjonil on õigus saada teavet ja kõiki oma tööks vajalikke dokumente.
- (6) Revisjonikomisjon peab enne valla või linna eelarve täitmise aruandekinnitamist volikogule oma töö tulemustest aru andma ning esitama märkused ja ettepanekud puuduste kõrvaldamiseks.

§ 49. Valitsuse töö korraldamine

- (1) Vallavalitsuse juht on vallavanem ning linnavalitsuse juht linnapea, kesesindab valitsust.
- (2) Vallavanem või linnapea annab valitsuse ja valla või linna ametiasutustes sisemise töö korraldamiseks käskkirju.
- (3) Valitsuse juht ei või olla volikogu esimees.
- (4) Valitsuse koosseisu kuuluvad vallavanem või linnapea, valitsuse liikmed.
- (5) Vallavanema või linnapea asendamine toimub valla või linna põhimääruses sätestatud korras.

(6) Valla- või linnavalitsus on otsustusvõimeline, kui tema istungist võtabpeale vallavanema või linnaeapa või nende asendaja osa vähemalt pool valitsusekoosseisust.

(7) Valitsuse otsustused tehakse poolthäälte enamusega.

(8) Valitsuse istungid on kinnised, kui valitsus ei otsusta teisiti.

(9) Vallavanem või linnaeapa või nende asendaja võib istungile kutsuda kateisi isikuid.

(10) Valla- või linnavalitsuse määrusele ja teistele dokumentidekirjutavad alla vallavanem või linnaeapa või nende asendaja ning valla- või linnaeapasekretär.

(11) Valla- ja linnavalitsuse täpsem töökorrd, komisjonide moodustamisealused ja kord ning tegevuse alused sätestatakse valla või linna põhimääruses. [30.09.1999]

§ 50. Vallavanem ja linnaeapa

Vallavanem või linnaeapa:

- 1) korraldab valla- või linnavalitsuse tööd ja valla- või linnavalitsuseistungite ettevalmistamist;
- 2) esindab omavalitsusüksust ja valla- või linnavalitsust vastavalt seadusega, valla või linna põhimäärusega ning volikogu poolt antud pädevusele;
- 3) annab valla- või linnavalitsuse ja tema ametiasutuste sisemise töökorraldamiseks käskkirju;
- 4) kirjutab alla valla- või linnavalitsuse määrustele ja korraldustele ning teistele valitsuse dokumentidele;
- 5) esitab volikogule kinnitamiseks valla- või linnavalitsuse koosseisu;
- 6) esitab volikogule ettepaneku valitsuse täiendava liikme ametissekinnitamiseks või mõne valitsuse liikme ametist vabastamiseks;
- 7) esitab valla- või linnavalitsusele ametisse kinnitamiseks munitsipaaltegevõtte juhi kandidaadi;
- 8) täidab muid talle seaduse alusel ja valla või linna põhimäärusega pandud ülesandeid.

§ 51. Istungi ja koosoleku protokoll

(1) Volikogu istungi protokollile kirjutab alla volikogu esimees või temaasendaja.

(2) Valla- või linnavalitsuse istungi protokollile kirjutavad allavallavanem või linnaeapa või nende asendaja ja protokollija.

(3) Volikogu või valitsuse komisjoni koosoleku protokollile kirjutab allakoosoleku juhataja.

(4) Protokollile allakirjutanud isikud vastutavad protokollis sisalduvate andmete õigsuse eest.

(5) Protokollile kantakse istungi või koosoleku toimumise aeg ja koht, osavõtjate nimed, arutusele tulevad küsimused ja nende kohta vastuvõetud otsustused ning otsustajate või küsimuse algatajate eriarvamused.

(6) Volikogu istungite protokollid peavad olema kättesaadavad igapähele.

(7) Valla- või linnavalitsuse istungite ning volikogu ja valitsuse komisjonide koosolekute protokollid peavad olema igapähele kättesaadavad valla või linna põhimääruses sätestatud korras.

(8) Üldkättesaadavaks ei tehta protokollides sisalduvaid andmeid, mille väljastamine on seadusega piiratud või mõeldud valla või linna ametiasutuste siseseks kasutamiseks.

(9) Protokollid ja teised dokumendid peavad vastama haldusdokumentidele kehtestatud põhinõuetele.

§ 52. Volikogu tegutsemisvõimetus

(1) Volikogu on tegutsemisvõimetu, kui ta:

- 1) pole vastu võtnud valla või linna eelarvet kolme kuu jooksul eelarveaastalgusest või riigieelarve vastuvõtmisest arvates, kui riigieelarvet ei olnud vastu võetud eelarveaasta alguseks;
- 2) pole kahe kuu jooksul uue koosseisu esimese istungi lõppemise päevast arvates valinud volikogu esimeest ja vallavanemat või linnaeapad või pole neljakuu jooksul uue koosseisu esimese istungi päevast arvates kinnitanud valitsuseliikmeid;
- 3) pole kahe kuu jooksul volikogu esimehe, vallavanema või linnaeapa ametist vabastamisest arvates valinud uut volikogu esimeest, vallavanemat või linnaeapad või pole nelja kuu jooksul vallavanema või linnaeapa vabastamisest arvates kinnitanud valitsuse liikmeid;
- 4) pole kahe kuu jooksul vallavanemale, linnaeapale või valitsusele umbusalduse avaldamise päevast arvates valinud uut vallavanemat või linnaeapad ja pole neljakuu jooksul umbusalduse avaldamise päevast arvates kinnitanud valitsuseliikmeid.

(2) Kui volikogu osutub tegutsemisvõimetuks, loetakse kõigi tema liikmete volitused ennetähtaegselt lõppenuks ning nende asemele astuvad asendusliikmed käesoleva seaduse §-s 20 sätestatud korras. Sellisel juhul kutsuvad volikogu istungi kokku ja seda juhatab kuni volikogu esimehe valimiseni valla või linnavalimiskomisjoni esimees või tema asendaja.

(3) Kui volikogu muutub tegutsemisvõimetuks vähem kui kuus kuud enne kohaliku omavalitsuse volikogude korralisi valimisi ning volikogu liikmetekohtade täitmiseks ei piisa volikogu asendusliikmeid, otsustab käesolevaseaduse § 22 1. lõike punktis 13 ja 2. lõikes nimetatud küsimusi valitsus. [30.09.1999]

§ 53[kehtetu – 30.09.1999]

VII peatükk OMAVALITSUSTEENISTUSE PÕHIALUSED

§ 54. Omavalitsusteenistus

(1) Omavalitsusteenistust valla ja linna ametiasutustes reguleerib avalikku teenistuskäsitlev seadus ja käesolev seadus.

(2) Vallavanem ja linnapea ning nende abid, samuti valla- ja linnasekretärpeavad valdama eesti keelt kõnes ja kirjas.

§ 54¹. Volikogu poolt valitud ja ametisse nimetatud isikute sotsiaalsed garantiid

(1) Palgalisel ametikohal töötavale volikogu esimehele või tema asetäitjale, vallavanemale või linnapeale ja volikogu poolt ametisse nimetatud valitsuseliikmele võib volikogu otsusega maksta ametist vabastamisel hüvitust kuni kolmekuu ametipalga ulatuses, kui ta on töötanud kaks kuni kaheksa aastat, ja kunikuue kuu ametipalga ulatuses, kui ta on töötanud vastaval ametikohal rohkem kui kaheksa aastat ning vabastamine toimub:

- 1) seoses volituste tähtajalise lõppemisega;
- 2) tema enda algatusel seoses tervise seisundiga, mis ei võimalda püsivalt omateenistuskohustusi täita;
- 3) seoses umbusalduse avaldamisega.

(2) Käesoleva paragrahvi 1. lõikes sätestatud hüvitust ei maksta, kui volikogu poolt ametisse valitud või nimetatud isik:

- 1) vabastatakse ametist tema enda algatusel, v.a käesoleva paragrahvi 1. lõike punktis 2 toodud juhul;
- 2) valitakse või nimetatakse volikogu poolt ametisse uueks tähtajaks. [30.09.1999]

§ 55. Valla- ja linnasekretär

(1) Valla- või linnasekretäri nimetab ametisse ja vabastab ametist seadusessätestatud korras vallavanem või linnapea.

(2) Valla- või linnasekretäriks võib nimetada vähemalt 21-aastase Eestikodaniku, kellel on juristi kvalifikatsioon või tunnistus Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud kutsenõuetele vastavuse kohta. Valla- ja linnasekretäride vastavust kehtestatud kutsenõuetele kontrollib ja sellekohaseid tunnustusi annab välja Vabariigi Valitsuse moodustatud valla- ja linnasekretäride kutsekomisjon.

(3) Valla- või linnasekretär ei kuulu valitsuse koosseisu, kuid ta võtab sõnaõigusega osa valitsuse istungitest.

(4) Valla- või linnasekretär:

- 1) juhhib valla- või linnakantseleid ning esitab vallavanemale või linnapeale ettepanekuid valla- või linnakantselei ülesannete, struktuuri ja teenistujate koosseisu kohta;
- 2) annab kaasallkirja valitsuse määrustele ja korraldustele;
- 3) korraldab valitsuse õigusaktide avaldamist ja töö avalikustamist;
- 4) korraldab volikogu õigusaktide avaldamist ja töö avalikustamist;
- 5) saadab õiguskantslerile valla või linna õigustloovate aktide ärakirjad 10 päeva jooksul nende vastuvõtmisest arvates;
- 6) esindab valda või linna kohtus või volitab selleks teisi isikuid;
- 7) hoiab valla või linna vapipitsatit;
- 8) osaleb valitsuse istungite ettevalmistamisel ja korraldab istungite protokollimist;
- 9) annab valla- või linnakantselei sisemise töö korraldamiseks käskkirju;
- 10) täidab teisi seaduses, valla või linna põhimääruses ja valitsuse töökorras pandud ülesandeid.

Lõike 5 teine lause jõustub 1.01.2002

(5) Valla- või linnasekretäri asendamise korra määrab vallavanem või linnapea. Valla- või linnasekretäri asendajal on kõik valla- või linnasekretäri õigused ja kohustused ning ta peab vastama käesoleva paragrahvi 2. lõikes sätestatud tingimustele. [30.09.1999]

VIII peatükk OSAVALLA JA LINNAOSA MOODUSTAMINE NING TÖÖKORRALDUS

§ 56. Osavald ja linnaosa

Osavald või linnaosa on valla või linna maa-alal ja koosseisus volikogupoolt kinnitatud osavalla või linnaosa põhikirja alusel tegutsev üksus.

§ 57. Osavalla ja linnaosa moodustamine

(1) Osavalla või linnaosa moodustamise võivad algatada:

- 1) üks neljandik volikogu liikmetest;
- 2) taotluse korras vähemalt üks protsent hääleõiguslikest valla- või linnaelanikest, kuid mitte vähem kui viis hääleõiguslikku valla- või linnaelanikku;
- 3) valla- või linnavalitsus.

(2) Osavalla või linnaosa põhikirjas sätestatakse:

- 1) osavalla või linnaosa piiride kirjeldus;
- 2) osavalla või linnaosa valitsuse moodustamise kord;
- 3) osavalla või linnaosa vanema ametisse nimetamise kord, kusjuures vanema volitustähtaeg ei tohi ületada antud valla või linna volikogu volituste tähtaega;
- 4) osavalla või linnaosa valitsuse ja vanema volitused ning nende teostamiseks vajalikud antud valla või linna eelarvelised vahendid;
- 5) osavalla või linnaosa valitsuse ja vanema tegevuse järelevalve ning osavallavõi linnaosa likvideerimise alused ja kord.

(3) Taotluse alusel otsustab volikogu osavalla või linnaosa moodustamise võimalikkab taotluse tagasi. Vajaduse korral võib volikogu korraldada nimetatudküsimumes elanike küsitluse.

(4) Osavalla või linnaosa valitsusel ja vanemal pole õigustloova aktiandmise õigust.

(5) Osavalla või linnaosa vanem võib oma volituste piires ja ülesannetäitumiseks anda üksikaktina korraldusi ning valitsuse sisemise töökorraldamiseks käskkirju.

(6) Osavalla või linnaosa vanema korraldustele kohaldatakse käesolevaseaduse § 31 1.–5. lõikes sätestatud nõudeid. Korraldusele kirjutaballa osavalla või linnaosa vanem.

(7) Osavalla või linnaosa vanema korralduste üle teostab kontrolli vallavanemvõi linnaapea valla või linna põhimääruses sätestatud korras.

(8) Valla või linna eelarveaasta jooksul ei tohi piirata osavalla või linnaosa valitsuse ja vanema volitusi ega vähendada neile eraldatud eelarvelisivahendeid. [23.11.1994]

§ 58. Aleviku- ja külavanem

(1) Aleviku või küla koosolekul võidakse valida aleviku- või külavanem.

(2) Vallavalitsuse ülesannete täitmine aleviku- või külavanema pooltsätestatakse lepinguga.

(3) Aleviku- või külavanema volituste kestus ei ole piiratud volikogu volitustekestusega.

IX peatükk

§-d 59–61[kehtetud – 23.11.1994]

X peatükk

OMAVALITSUSÜKSUSTE KOOSTÖÖ

§ 62. Koostöövormid

(1) Vallad ja linnad võivad ühiste huvide väljendamiseks, esindamiseks jakaitsemiseks ning ühiste ülesannete täitumiseks:

- 1) tegutseda ühiselt;
- 2) anda sellekohased volitused mõnele vallale või linnale;
- 3) moodustada omavalitsusüksuste liite.

(2) Käesoleva paragrahvi 1. lõikes tähendatud koostöö korral võivad valladja linnad näha lepinguga ette ühisasutuste moodustamise.

§ 63. Omavalitsusüksuste liidu asutamine

(1) Omavalitsusüksuste liidu asutamise aluseks on omavalitsusüksuste vahelsõlmitud asutamisleping ja ta tegutseb seaduse ja registreeritud põhikirjaalusel.

(2) Omavalitsusüksuste liidu põhikirjas sätestatakse:

- 1) liidu nimi ja aadress;
- 2) liidu liikmed;
- 3) liidu ülesanded;
- 4) liidu organid;
- 5) liidu esinduskogu ja teiste organite esindusnormid ning hääletamisepõhimõtted;
- 6) liidu organite volitused;
- 7) liikmemaksude kehtestamise põhimõtted ja liidu liikmete osalus liidu varasoetamisel ja kasutamisel ning liidu võlgade tasumisel;
- 8) uute liikmete vastuvõtmise ja liidust väljaastumise kord;
- 9) põhikirja muutmise kord;
- 10) liidu tegevuse revideerimise kord;
- 11) liidu likvideerimise alused ja kord.

§ 64. Lepingud riigiorganitega

- (1) Omavalitsusüksuste liidu esinduskogul või tema volitusel mõnel teiselliidu organil on õigus sõlmida liidu nimel lepinguid riigi valitsusasutustegariikliku kohustuse täitmiseks.
- (2) Riiklikke kohustusi võtab omavalitsusüksuste liit täitmiseks juhul, kuiselle poolt on kõik liitu kuuluvad volikogud.

XI peatükk SUHTED RIIGIORGANITEGA JA JÄRELEVALVE [23.11.1994]

§ 65. Omavalitsusüksuste suhted riigiorganitega

- (1) Kohalike omavalitsusorganite ning riigi valitsusasutuste suhtedpõhinevad seadusel ja lepingul.
- (2) Kohalikud omavalitsusorganid ei tohi delegerida oma ülesandeid järelevõtmisele ning nende täitmiseks seadusega ettenähtud vahendeid riigivalitsusasutustele.
- (3) Valla või linna volikogul on õigus esitada Vabariigi Valitsuseleettepanekuid seaduste ning teiste õigusaktide vastuvõtmiseks või muutmiseks.
- (4) Kohalike võimuorganitega konsulteeritakse õigeaegselt ja sobival viisil kõiki neid otseselt puudutavate küsimuste planeerimise ja otsustamise puhul. [23.11.1994;30.09.1999]

§ 66. Kohaliku omavalitsuse tegevuse järelevalve ja kontroll

- (1) Maavanem teostab järelevalvet kohaliku omavalitsuse tegevuse üleseadusega sätestatud korras.
- (2) Valla või linna valdusse antud riigivara kasutamist ja käsutamiskontrollib Riigikontroll vastavalt oma pädevusele.
- (3) Järelevalvet valla või linna õigustloovate aktide vastavuse üle Eesti Vabariigi põhiseadusele ja seadustele teostab õiguskantsler. [30.09.1999]

§ 66¹. Teenistuslik järelevalve

- (1) Teenistuslik järelevalve on valitsuse poolt valla või linnaametiasutuste ja nende ametiisikute ning ametiasutuste hallatavate asutuste juhtide tegevuse seaduslikkuse ja otstarbekuse üle teostatav kontroll.
- (2) Teenistusliku järelevalve teostamisel on valitsusel õigus:
  - 1) teha ettekirjutus akti või toimingu puuduste kõrvaldamiseks;
  - 2) peatada toimingu sooritamine või akti kehtivus;
  - 3) tunnistada akt kehtetuks.
- (3) Teenistusliku järelevalve korras tehtud otsused peavad olemamotiveeritud.
- (4) Valla või linna ametiasutuse ja nende ametiisikute ning ametiasutusehallatava asutuse juhi akti täitmise ja toimingu võib peatada kuni kümnekstööpäevaks akti või toimingu seaduslikkuse ja otstarbekuse täiendavaks kontrollimiseks või vajalike täiendavate andmete kogumiseks, sealhulgas aktiandja või toimingu sooritaja selgituste saamiseks.
- (5) Akti täitmise või toimingu sooritamise peatamisel teenistuslikujärelevalve korras peatub seaduse ning nende alusel ja täitmiseks antud õigusaktidega vastava toimingu sooritamiseks kehtestatud tähtaja kulgemine.

(6) Valitsus tunnistab kehtetuks valla või linna ametiasutuste ning nende ametiisikute ja ametiasutuste hallatavate asutuste juhtide akte ja toiminguid, mis ei ole vastavuses Eesti Vabariigi põhiseaduse, seaduste ning nende alusel ja täitmiseks antud õigusaktide ning valla või linna õigusaktidega.

(7) Valitsus tunnistab ebaotstarbekuse motiivil kehtetuks valla või linnaametiasutuste ning nende ametiisikute ja ametiasutuste hallatavate asutuste juhtide akte ja toiminguid juhul, kui akt või toiming ilmselt ei vasta kohaliku omavalitsuse põhimõtetele või põhjustab valla- või linnavara ja eelarvelistevahendite ebaratsionaalset kasutamist.

(8) Ebaotstarbekuse motiivil ei saa tunnistada kehtetuks akte ja toiminguid, mille andmise tingimused tulenevad seadusest ning nende alusel ja täitmiseks antud õigusaktidest.

(9) Käesoleva seaduse alusel ei teostata teenistuslikku järelevalvethaldusõiguserikkumiste seadustiku (RT I 1992, 29, 396; 1999, 41, 496; 45, õiend; 58, 608; 60, 616) §-des 189–216 sätestatud ametiisikute aktide ja toimingute üle. [30.09.1999]

XII peatükk SEADUSE RAKENDAMINE

§ 67 Seaduse jõustumine

(1) Käesoleva seaduse Riigi Teatajas avaldamise päevast jõustuvad §-d 1–5, 7, 10, 12–15, 23–26, 31, 33–37, 40–42, 50, 51, 56–58, 62–64 ja 66. Seaduse § 55 2. lõige jõustub alates 1997. aasta 1. jaanuarist. Teised seaduse paragrahvid jõustuvad käesoleva seaduse vastuvõtmisele järgnevat kohalike omavalitsuste volikogude valimiste tulemuste väljakuulutamise päevast.

(2) Kui kohaliku omavalitsuse volikogu valimised on jäänud mõnes omavalitsusüksuses toimumata või valimistulemused välja kuulutamata, valitakse käesoleva seaduse § 59 1. lõikes nimetatud maakonna omavalitsusüksuse esindaja maakogusse volikogu eelmise koosseisu poolt. [8.03.1994]

§ 68. Alevite ja vabariiklike linnade staatus

Käesoleva seaduse jõustumisega saavad alevid valla staatuse ja vabariiklikud linnad linna staatuse.

§ 69. Volikogude volituste lõppemine

Valla-, alevi-, linna- ja maavolikogude käesoleva koosseisu ja nendeliikmete volitused lõpevad seaduse jõustumisele järgnevate kohalike omavalitsuste volikogude valimiste tulemuste väljakuulutamise päevast.

§ 70. Maavanemate ja maavalitsuste volituste aeg

Maavolikogude käesoleva koosseisu poolt ametisse kinnitatud maavanemate, abimaavanemate ja maavalitsuse nõunike volitused lõpevad seaduse jõustumisele järgnevate kohalike omavalitsuste volikogude valimiste tulemuste väljakuulutamise päevast.

§ 71. Omavalitsusüksuste põhimäärused

Omavalitsusüksuste põhimäärused tuleb kinnitada või viia kooskõlla käesoleva seadusega kolme kuu jooksul järgmiste kohalike omavalitsuste volikogude valimiste tulemusena moodustatud volikogude poolt valla- või linnavalitsuse ametisse kinnitamise päevast arvates.

§ 72. Omavalitsusüksuste liitude põhikirjad

Enne käesoleva seaduse vastuvõtmist moodustatud omavalitsuste liitude põhikirjad tuleb kolme kuu jooksul viia kooskõlla käesoleva seaduse § 632. lõikes sätestatud nõuetega.

§ 72¹. Omavalitsusüksuste liidu ümberregistreerimine

Eesti Vabariigi ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide registris registreeritud kohalike omavalitsusüksuste liidud kuuluvad ümberregistreerimisele 2000. aasta 1. oktoobriks. [16.06.1998]

§ 73. Õigusaktide kehtetuks tunnistamine

Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi kohaliku omavalitsuse aluste seadus (ENSV Teataja 1989, 34, 517) ja Eesti Vabariigi 1991. aasta 21. augusti seadus «Eesti NSV kohaliku omavalitsuse aluste seaduse osalise muutmise kohta» (RT 1991, 27, 324) tunnistatakse kehtetuks käesoleva seaduse vastuvõtmisele järgnevate kohalike omavalitsuste volikogude valimiste tulemuste väljakuulutamise päevast. Samast päevast tunnistatakse kehtetuks:

1) ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi 1989. aasta 6. detsembri seadus «Omavalitsusliku haldussüsteemi loomisest» (ENSV Teataja 1989, 40, 614);

2) ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi 1990. aasta 22. jaanuari seadus «Kohaliku omavalitsuse juhtivtöötajate staatuse kohta» (EV Teataja 1990, 14, 236);

3) ENSV Ülemnõukogu 1989. aasta 8. augusti otsus «Haldusreformiläbiviimisest Eesti NSV-s» (ENSV Teataja 1989, 26, 348);

4) EV Ülemnõukogu Presiidiumi 1991. aasta 11. juuli otsus «Omavalitsuslikku staatust taotlevate linna-, alevi- ja külanõukogude põhimääruste ning arengukavade vastuvõtmise, registreerimise ja läbivaatamiskohta» (RT 1991, 24, 289).

§ 74. Vastuolude lahendamine

Vastuolu korral käesoleva seaduse §-s 67 loetletud sätete ja Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi kohaliku omavalitsuse aluste seaduse ning teiste seaduste ja õigusaktide sätete vahel loetakse kehtivateks käesolevaseaduse sätted.

§ 75. Õigusaktide kooskõlla viimine

Vabariigi Valitsus esitab ettepanekud seaduste ja teiste õigusaktide kooskõlla viimiseks käesoleva seadusega.

ÕIEND

RT I 10, 10.02.2005

Lugeda RT I 1999, 82, 755 avaldatud «Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse» terviktekstis § 36 lõikes 2 sõna «kohutus» asemel õigeks sõna «kohustus».